

Hułas, Magdalena

Stosunki polsko-holenderskie = Pools-Nederlandse betrekkingen

Dzieje Najnowsze 35/1, 229-230

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Stosunki polsko-holenderskie. Pools-Nederlandse betrekkingen

W dniach 13-15 czerwca 2002 r. zorganizowane zostały przez Ambasadę Polską w Hadze, przy współdziałaniu Uniwersytetu w Utrechcie, władz miasta i holenderskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych, „Dni polskie” w Utrechcie. Ważną ich częścią składową była konferencja naukowa, przygotowana przez Uniwersytet w Utrechcie (przy szczególnym udziale Duco Hellemy i Mai Antas), poświęcona problematyce historii stosunków polsko-holenderskich.

Konferencja składała się z dwóch części. Pierwsza z nich przewidziana była dla szerszego grona słuchaczy. Odbывała się 13 czerwca, w godzinach wieczornych, w Sali Senatu Uniwersytetu w Utrechcie. Językiem obrad tej części konferencji był holenderski, a tematem — „Holandia a dyktatura stanu wojennego w Polsce (1981-1984)”. Problematyka — która wzbudziła spore zainteresowanie słuchaczy — przedstawiona została przez czterech referentów. Reakcja rządu holenderskiego na wprowadzenie stanu wojennego w Polsce była tematem referatu Floriberta Baudeta z Uniwersytetu w Utrechcie („De opstelling van de Nederlandse regering”), na temat pomocy holenderskiej dla Polski mówili: C. Lafeber, który poruszył kwestię pomocy materialnej („De particuliere materiele steun aan Polen”) i J. Minkiewicz zajmujący się problemem politycznego wsparcia udzielanego „Solidarności” („De politieke steun aan Solidariteit”). Przedmiotem zainteresowania J. van der Meera w referacie „Pax Christi en Polen” były opozycyjne środowiska katolickie w Polsce.

Druga część konferencji adresowana była do węższego kręgu, historyków. Obrady, tym razem w języku angielskim, prowadzone były pod wspólnym tytułem: „Polish-Dutch relations: a historical overview”. Zgodnie z tematem obejmowały one swoim zakresem historię stosunków polsko-holenderskich na przestrzeni wieków. Poszczególne referaty tej części obrad ułożone były w porządku chronologicznym. Referat otwierający, przedstawiający stosunki holendersko-polskie w okresie od XV do XVIII w., zaprezentowany został przez Lucię Thijssen z Uniwersytetu w Lejdzie. Główny nacisk Autorka położyła na polsko-holenderskie więzi kulturalne, i to nie tylko dlatego, że jako historyk sztuki tą właśnie problematyką zainteresowana jest najbardziej, ale również — a może przede wszystkim — dlatego, że obok stosunków handlowych właśnie więzi kulturalne były w tym okresie najbardziej rozwiniętą płaszczyzną kontaktów polsko-holenderskich.

Potwierdzenie takiego stanu rzeczy odnaleźć można było w referacie wygłoszonym przez Wojciecha Kriegseisena (Instytut Historii PAN) na temat: „Polsko-holenderskie stosunki kulturalne w XVII-XVIII w.” oraz w późniejszej dyskusji. Autor z jednej strony zwrócił uwagę na niedostatek opracowań naukowych poświęconych polsko-holenderskim związkom, w tym więzom kulturalnym, z drugiej zaś zarysował perspektywy historycznych badań porównawczych, wskazując na szczególnie obiecujące obszary badawcze, np. komparatystyczne ujęcie

politycznych i wyznaniowych uwarunkowań tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej i w Zjednoczonych Prowincjach.

Idesbald Goddeeris z Uniwersytetu w Leuven wygłosił referat „The Netherlands, Belgium and the Polish struggle for independence in the nineteenth century”, którym wzbudził ogromne zainteresowanie słuchaczy — w równym stopniu formą wypowiedzi, jak i zaprezentowanymi treściami. Autor referatu, odwołując się do XIX-wiecznego piśmiennictwa belgijskiego i holenderskiego, przedstawił stanowisko Holendrów, zwłaszcza holenderskich monarchistów, wobec prób odzyskania niepodległości Polski i zestawił je ze znacznie lepiej z literatury znanym stanowiskiem Belgów, walczących o własną niepodległość. Referat Goddeerisa zakończył przedpołudniową sesję 14 czerwca.

Sesję popołudniową rozpoczął Remco van Diepen z Uniwersytetu Amsterdamskiego referatem „Dutch neutrality and Poland: from the late 19th century till World War II”. Przedstawił w nim stanowisko Holandii wobec Polski u progu XX w., skupił się jednak na wydarzeniach bezpośrednio poprzedzających wybuch II wojny światowej. Magdalena Hułas z Instytutu Historii PAN, w referacie „The two governments-in-exile in London”, przedstawiła podobieństwa i różnice w sytuacji (zwłaszcza prawnej) polskiego i holenderskiego rządu uchodźczego, a także (nieudane) próby zbliżenia stanowisk obydwu rządów. Ben Schoenmaker z Instytutu Historii Wojskowej Królewskiej Armii Niderlandów zaprezentował referat „The Polish contribution to the liberation of the Netherlands. 1944-1945”. Przedstawił w nim zarys działań bojowych polskich jednostek w Holandii, a także losy ich żołnierzy po jej wyzwoleniu.

Ostatni dzień konferencji, 15 czerwca, poświęcony był stosunkom polsko-holenderskim w okresie powojennym. Ryszard Żelichowski (Instytut Studiów Politycznych PAN), autor referatu „Different shades of cold. Polish-Dutch relations 1945-1975 seen from the Hague”, przedstawił — na podstawie szerokiej kwerendy archiwalnej, prowadzonej przede wszystkim w archiwum MSZ — zmienną koniunkturę w stosunkach dyplomatycznych i politycznych Polski i Holandii w okresie od wycofania międzynarodowego uznania rządowi RP na uchodźstwie i „przelania” tego uznania na Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej do podpisania w Helsinkach Aktu końcowego KBWE. Tego samego okresu dotyczył referat Duco Hellemy „The Cold War years. 1945-1975”. Stosunki między obydwojma państwami tym razem zaprezentowane zostały na podstawie holenderskich materiałów archiwalnych. Autor referatu zwrócił uwagę na uzależnienie temperatury wzajemnych relacji od sytuacji międzynarodowej, podkreślił również rolę czynników wewnętrznych, w tym ekonomicznych. Opisując ewolucję stosunków holendersko-polskich w okresie powojennym, wskazał na szczególne ich ochłodzenie w 1968 r.

Część naukową konferencji zakończył Floribert Baudet referatem „«That Poland be Polish again?» The Netherlands and Poland 1975-1989”. Osią swoich rozważań na temat stosunków holendersko-polskich w tym okresie uczynił autor kwestię praw człowieka — wykazał zależność między stopniem przestrzegania w Polsce praw człowieka a stanowiskiem, jakie wobec władz polskich zajmował rząd Holandii.

Konferencję zamknęło posiedzenie popołudniowe 15 czerwca, w trakcie którego z wypowiedziami na tematy aktualne wystąpili: Maria Wodzyńska-Walicka, ambasador RP w Hadze, oraz Ed Kronenburg z holenderskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Konferencji towarzyszyła wystawa zdjęć archiwalnych, związanych tematycznie z prezentowanymi referatami, pochodzących ze zbiorów Archiwum Narodowego w Hadze. Organizatorzy konferencji planują wydanie referatów drukiem.

Magdalena Hułas
Warszawa